

A fény szerepe a kortárs szakrális térben

NIKOLETTI LILLA

1990-ben született. A PPKE BTK-n végzett szabadbölcseészet BA és művészet-történet MA szakon.

Az építészet történetének kezdete óta mindig rendkívül fontos szerepet kapott a belső tér megvilágítása, hiszen a fény ennek egyik legmarkánsabb eleme. Az épület jellegét nem csupán materiális, hanem anyagtan tényezők is befolyásolják. A fény teret alakító szerepe épp olyan fontos — származzon az mesterséges vagy természetes forrásból —, mint az épületet meghatározó alaprajz, vagy a megfelelő építőanyag. Az ember figyelmét a körülötte lévő materiális világ látványa ragadja meg elsősorban, ezért általában megfélekedezik arról, hogy mindehhez a fény teremti meg a szükséges körülményeket. Jelenségének tapasztalata mindennapos, így léte legtöbbször észrevétlen marad. A fény számos aspektusban határozza meg a szakrális terek képét is. Jelenléte elsősorban a megfelelő látási viszonyok érdekében fontos, hogy a hívők jól láthassák a zoltárok, olvasnivalók szövegét, illetve a térben zajló történéseket, azonban emelkedettebb esztétikai, tartalmi igényeket is ki kell elégítenie. Általában az áhítat magasztosabbá tételét szolgálja, s olyan elengedhetetlen szerepet tölt be a templomtérben, mint az oltár vagy a kereszt. A fény kiemeli az építészeti tagozatokat, a művészeti alkotásokat, továbbá az együttes térélményt is nagymértékben meghatározza. A fényhez pozitív, a kereszténység szempontjából fontos asszociációk sora köthető: a mennyei szféra, az isteni üzenet közvetítője, és maga Krisztus, a „világ világossága” is megnyilvánul benne. A szakrális tér alkotói kezdettől fogva a földi világtól való eltávolodásra, a mennyei szférához való közeledésre törekedtek, hangsúlyos szerepet adva a fény két világot összekötő jelenségének. A fény üzenetet közvetít Isten és ember között, mely folyamat helyszínéül esetünkben a templom tere szolgál.

A keresztény templomok különösen fontos szerepet juttatnak a fénynek. Évszázadokon át bevett gyakorlatként említhető a keletelés hagyománya, mely Isten házának kitüntetett helyét, a szentélyt a Paradicsom előtereként Krisztus második eljövételének irányába tájolta.¹ A gótika születésével beköszöntött a templomtér isteni mennyországot a földön megjeleníteni vágyó korszaka, amely a színes üvegablakok és aranyozott felületek társául szánta a Nap égi sugarait. A pompának és hivalkodásnak alárendelt fény számára a Szent Benedeki regulához visszatérni vágyó ciszterciek adtak új értelmet, amikor visszafogottságot és egyszerűséget előnyben része-

A fény jelentősége a keresztény templomokban

¹Katona Vilmos:
Az irányított-tengelyes szerkesztés kortárs reneszánsza Európa katolikus templomépitészetében.
Magyar Egyházzene,

²SC 124.

Vö. Kamarás István:
*Vallásosság, habitus,
ízlés.* Loisir Kiadó,
Budapest, 2009, 59.

³Uo.

A templomtér megvilágítása

⁴Mindez befogadói oldalról
szociológiai jelentőséggel
és a liturgikus térhasználat
artikulált megértésén
keresztül városépítészeti
térformáló erővel bírhat.
Lásd Katona Vilmos:
*From Static Space to
Dynamic Architecture:
The Changing Principles
of Contemporary Euro-
pean Church Architecture.*
*Global Built Environment
Review*, Vol. IX, No. 2
(2015), 21–47.

A pannonhalmi bazilika belső terének átalakítása

sítő eszméik a liturgikus építészetben is kifejezésre jutottak. Az isteni jelenlét letisztult tereikben válhatott igazán az áhítat tárgyává, a fény pedig természetes formájában mutatkozhatott meg.

A 20. század egyháztörténetének egyik legmeghatározóbb eseménye, a II. Vatikáni zsinat (1962–1965) *Sacrosanctum concilium* kezdetű konstitúciója a liturgia kapcsán kijelentette: „A templomok építésénél ügyelni kell arra, hogy alkalmasak legyenek a liturgikus cselekményekre, s tegyék lehetővé a hívek tevékeny részvételét.”² A zsinat a 20. század emberét megcélozva felkínálta az egyház, a templom oldalmát a megváltozott, felkavart világban élő ember számára. Az építészek a zsinati döntések eredményeként látszólag szabad kezet kaptak a templomtervezés kapcsán, ami jelentősen átformálta az addig megszokott templomképet.³ A kortárs templom a zsinati döntéseknek, a jelenkori ember elvárásainak, valamint a profán építészetben uralkodó tendenciáknak kíván egyszerre megfelelni.

✱

A különböző terekhez eltérő megvilágítás illik. Fontos, hogy melyik irányból, milyen erősségű fény érkezik, hogy át kell-e sugározni valamilyen szűrőn, vagy szabadon ragyoghatja be a teret. A fény határozott szerepe mutatkozik meg a kortárs templomtérben, abban, ahogyan fókuszpontot jelöl ki, a tekintetet felfelé, vagy horizontálisan vezeti, vagy abban, ahogyan különböző térrészeket választ el vizuálisan egymástól, vagy éppen összeköti őket a funkció függvényében. A fény természetes formában tisztán és világosan deklarálja Isten jelenvalóságát, míg a színes üvegablakok alkalmazása a művészi szépség által vezeti a híveket a mennyei szféra felé. Az indirekt fényhatások a visszafogott, de állandó isteni jelenlétet jelképezik, míg a direkt fénykezelés az aktív szellemi részvétel szimbólumául szolgál. A megvilágítás és a térben használt anyagok együttélése hideg vagy meleg térérzetet biztosíthat, az állandóan változó fény és árnyék pedig megmozgatja a szakrális tér statikus képét. Mindezek függvényében a tér végeredményben akár rendkívül drámai vagy légiésen könnyed hatással is bírhat a szemlélőre.⁴

A templomterek lehangsúlyosabb pontját általában mind liturgikus, mind vizuális szempontból a szentély adja. A hívők padsoirai ebbe az irányba néznek, hiszen itt jelenik meg a szertartás celebránsa, s általa Isten jelenvalósága. A hosszanti térforma a figyelmet egyetlen helyre összpontosítja, fókuszpontot teremtve, mely a liturgikus cselekmény kiemelését szolgálja — a bejáratától a szentélyig utat jelöl ki, melyhez az alaprajz, a felépítés, a berendezés és sokszor a fényhatások is alkalmazkodnak.

A közelmúlt műemlékvédelmének történetében fontos dátumot jelent 2012. augusztus 27., a pannonhalmi Szent Márton-bazilika újraszentelésének időpontja. A belső tér megújítására azért volt szükség, mert a Pannonhalmán működő szerzetesek már nem tudták összeegyeztetni a bencés eszmeiséget a különböző történelmi korok által

⁵Vukoszávlyev Zorán:
*A téri minimum teljes-
sége. John Pawson tér-
installációja Pannonhal-
mán. Régi-Új Magyar
Építőművészet, No. 3
(2012), 9–14.*

meghatározott, némiképp kusza belső térrel. Egy visszafogottabb, bensőségesebb tér ideája lebegett a szemük előtt, amikor felkérték John Pawson építész, hogy alakítsa át a bazilika belső terét. Pawson „a vizuális tisztaság és a funkcionális egység megteremtését”⁵ tűzte ki célul, egy olyan tér létrehozását, mely egyaránt megfelel a bencés lelkület hagyományainak és a jelenkori térhasználat által támasztott elvárásoknak. Mindehhez a sajátos igényekre szabott fénykezelés, a fény és világítás tudatos megtervezése nyújtott segítséget.

**Anyaghasználat,
szerkezet és
megvilágítás**

Az átalakítások utáni belső tér képét két domináns anyag kontrasztja határozza meg: az ónix, mely az egy tengelyen elhelyezkedő keresztelőkút, az oltár, az ambó és a szentély feletti ablak anyagául szolgál, valamint a sötét színű fa, melyből a kórus és a hívek padjai készültek. Az ónix elegáns, mégis visszafogott megjelenésű, képes a fényt átengedni, de meg is törni azt, így az üveglakon bejövő fény átalakul, némiképp tompítva jut át az ónix felületen és éri el a templom terét, megvilágítva a szertartás kiemelkedő pontjait. A tér anyaghasználatában, szerkezetében és megvilágításában is kelet felé törekszik, egyfajta lendületet képezve a nyugati résztől a hajóban az ambón és oltáron keresztül a fény forrásáig, ahol a tekintet és a teológiai tartalom egyaránt összesűrűsödik és megállapodik. Mindez az emberi élet folyamatát jeleníti meg, a kereszteléstől a halálon át az üdvösségig, valamint az Isten és ember közötti hierarchikus lépcsőfokok kifejezőjeként is szolgál. Az út a nyugati keresztelőkúttal kezdődik, ahol a hívek beavatása történik. A közösség tagjai alacsonyan, kevés fényben vesznek részt a szertartáson, szintemelkedéssel feljebb a szerzetesek, akik hivatásuk és fogadalomtételük által közelebb helyezkednek el a szentélyhez és az isteni világhoz, majd a megérkezést a fényt szolgáltató körablak adja, mely már a mennyeik fényét hozza el a templom legmagasabb elhelyezkedő pontjára.⁶ A fény az egész térélmény meghatározó elemeként szolgál. A viszonylag egységes szórt fényhatás el-

⁶A tervező térkonceptiójának elbeszélése és annak kritikája nyomon követhető egy templommal kapcsolatos építészeti párbeszédben, amelynek íve egy Gunther Zsolttal készült interjútól (Octogon, No. 100 (2012), 41–43.) egy az „üresség terét” vizsgáló, nemrégiben megjelent kritikáig tart (Régi-Új Magyar Építőművészet, No. 10 (2015), 22–24.)

sősorban a főhajót világítja meg, az oldalhajók pedig homályba burkolóznak. A fény életre kelti az anyagokat, különös tekintettel az ónixra, mellyel kapcsolatot teremt, nemcsak fizikai, esztétikai, hanem szellemi értelemben egyaránt. A körablak anyaghasználatának köszönhetően a fény tiszta fehérséget közvetít a hívők számára, mely általánosan ismert szimbóluma a tisztaságnak, az üdvösségnek, és magára a Bărănyra, a fehér ruhás Krisztusra is vonatkozatható. John Pawson igyekezett újra egységbe foglalni a darabjaira szakadt teret. Ennek az egyesítésnek fontos eszköze a fény, mely összefogja a teret, ugyanakkor hagyományokat idéz fel azzal, hogy középkori fényviszonyokat teremt. Messze a nagyvárosok feszült és hangos világától, a bazilika rendíthetetlenül áll a tájban. Az ilyen, időtlenséget sugárzó épületeket sokszor több száz kilométer választ el egymástól, de gondolatiságuk, a fény meghatározó szerepe a belső térben mégis szorosan összekapcsolja őket.

A sényei kápolna

⁷Varsányi Gyula:
A kápolnaépítettő. NOL.hu,
2004. szeptember 7.,
<http://nol.hu/archivum/arc>
hiv-331785-149773
(2016.04.09.)

Egy hasonló példa Vadász Györgytől, egy alig pártíz fős falu, Sénye egykori lakójától származik. 2002-ben, itt élő barátja, Szilágyi István és annak családja számára tervezett apró kápolnát egy szőlőtermelésre használt, megkapó kilátással rendelkező területre.⁷ A csonka kúp alakú kemence vagy boglya formára emlékeztető hófehér épület kívül kőborítást kapott, mely betonvázhoz illeszkedik. A belső teret egy kereszt alakú áttörés köti össze a külvilággal. Az épületbe lépő szintén fehér falakkal találkozhat, melyek közrezárják az élénk színű üveglapokkal kitöltött keresztformát. A keleti tájolású fényablakon keresztül lépnek a Nap sugarai az apró térbe, színes fényt szórva a jó vetítésvászonnak bizonyuló világos falakra. Csupán egy apró oltár, gyertyák és padok jelentik a kápolna állandó kellékeit, valamint V. Szabó Noémi falképei is helyet kaptak a térben, melyek a Napot és a Holdat ábrázolják. Vadász György kápolnája az építész gondolatai alapján felekezettől függetlenül, minden megpihenni és békére vágyó embert szívesen lát.⁸ Az egyszerű, mértéktartó épület környezetével eggyé válva olyan természeti elemmé lesz, mint a fák és a sziklák.

⁸Uo.

Bruder Klaus kápolna

Egészen más módon helyezkedik el a német tájban Wachendorf, egy kis német falu határában Peter Zumthor építész 2007-ben befejezett Bruder Klaus kápolnája. Az absztrakt megfogalmazású épület szinte kitör környezetéből, jelenléte megingathatatlan. Az építész számára egyenrangúnak számított a tervezés cselekedete, az építkezés folyamata, az anyagok, a technika jellege. A kápolnát pont annyira alakította ő maga, mint a vele dolgozó lelkes helyi lakosok. Az építkezés folyamán először a közeli erdőből származó farönköket támasztották sátorszerűen egymásnak, majd közéjük minden nap fél méter betont öntöttek. Miután az anyag megkötött, a belső térben tüzet gyújtottak, hogy kiégessék a farönköket. Ennek során az épület tetején létrejött egy nyílás, amely világítást biztosít a belső tér számára. A 12 méter magas épület egyetlen nyílása a szabadon, üvegezés nélkül megjelenő opeion-szerű lyuk, melyen keresztül a környezeti hatások közvetlen érik el a befelé dőlő falak által körülzárt teret. A hó, az

⁹Katona Vilmos –
Vukoszávlyev Zorán:
Középen az ég alatt:
Peter Zumthor wachen-
dorfi Bruder Klaus
kápolnájáról. Alaprajz,
Vol. XV., No. 4
(2008), 20–23.

eső és a szél éppúgy része a kápolnának, mint a megvilágítását szolgáló Nap fénye. Az elszenesedett faanyagot apró üvegszemek törik át, melyeken a beérkező fény úgy pislákol, mint az esti égbolt csillagai.⁹

A táj lelkévé vált kápolnák az ég és a föld közötti kapcsolat megteremtői. A felfelé szűkülő terek rálátást engednek a felhőkre és utat hagynak a fénynek. A fény teszi igazán élővé ezeket az épületeket, s a kisméretű terekben nagy energiák szabadulhatnak fel. A kápolnák bizonyítékkul szolgálnak arra, hogy nemcsak szimbolikus elemekkel lehet elérni a transzcendens élményt, hanem az anyagok, a szerkezet és a fény összjátékaként is. Peter Zumthor épületében a fény közvetlenül lép a térbe, nem ütközik semmilyen akadályba, hanem tisztán, eredeti alakjában találkozik a hellyel. A sényei kápolnában a piros, narancs, kék üvegtáblák megváltoztatják a fény színét és ezzel egy új minőséget adnak a jelenségnek. A két építész eltérő fénykezelés jellemzi, de azt azonos célnak rendelik alá, az istenivel való kapcsolatteremtés elősegítésének.

Ronchamp

A belső térben megjelenő egyedi fényhasználatra számos további hazai és külföldi példa hozható. Fontos megemlíteni Le Corbusier munkásságát, aki kivételes érzékenységgel fordult a fény és a szín világá felé. Jól érzékelhető ez a 20. század építészettörténetének egyik meghatározó példáján, a ronchamp-i Notre-Dame-du-Haut kápolna épületén, ahol a fény intenzitása a térben a Nap mozgásával együtt változik, az eltérő színű üveglapok pedig különböző jelentőséggel képesek felruházni az egyes térrészeket. Az építész kevésbé ismert szakrális épülete a firmíny-i Szent Péter-templom, ahol a belső térben zajló dráma három fő felvonásban írható le. Az idő előrehaladtával, a Nap mozgásának függvényében a keleti homlokzaton elhelyezkedő kis csillagszerű ablakok fénypöttyöket hoznak létre a padlón, amelyek később misztikus módon fényhullámokká alakulnak, megkapó mintázatot eredményezve az oltár melletti és vele szemben elhelyezkedő falakon. Később a naplemente közeledtével az arany fény az oltárfalat világítja meg. Szögletes fénycsatornák vetítenek intenzív meleg fényt az oltárfalra, míg a sötétedő égbolt kékje hideg fénnel tölti meg az apró csillagablakokat. Ez a kozmikus jelenet köti szorosán a templomot a nappalok és éjszakák körforgásához.¹⁰

Tadao Ando munkái

¹¹Singular Newman:
Architect Tadao Ando's
Design Philosophy.
Devtoe.com,
2014. március 6.,
http://devtoe.com/doku.php?id=architecture_tadao_ando (2016.04.20.)

Teljesen más módon nyúl a szakrális térhez a japán építész, Tadao Ando. Munkái kelet és nyugat, hagyományos és modern térfelfogás szintéziséből árulkodnak. A tervezés folyamán az építész figyelme a hely identitása, a letisztult geometriai formák alkalmazása és az emberi igényekhez való igazodás mentén halad.¹¹ Osaka csendes külső lakónegyedében található, nyolcvanas évek közepén felépült temploma tartózkodó külső megjelenéséhez letisztult belső tér társul. A külső és belső világot a templom falán lévő kereszt alakú, üvegezett megnyitás köti össze. Hagyományosan a kereszt festett vagy faragott formában jelenik meg a szakrális térben, ebben az esetben azonban a tömör vasbeton falak kereszt alakú megnyi-

tásaként kap helyet az oltár mögött. A kereszt a padlótól egészen a mennyezetig ér, miközben a fal teljes szélességén is végigfut. A Nap fénye ezen a megnyitáson át érkezik a templomba, és átjárva az apró teret, kereszt alakú fényformát vetít a templom padlójára. A fénykereszt a tér egyetlen díszítő elemeként szerepel a természetes anyagokkal és kézi megmunkálással készült berendezési tárgyak között, szerepe azonban jelentősen túlnő ezen. Immateriális jelensége találkozik a sötét padlózat és berendezés masszív struktúrájával, ahogyan a kereszt képe kirajzolódik a térben. A fénysávok átértelmezik a látványt, feloldják a formákat és az oldalfalak szinte lebegni látszanak. A Nap fénye az idő múlásával mindig más szögben esik a templomtérbe, a legkülönlegesebb hatást tizenegy és tizenkét óra között éri el, amikor a fény párhuzamos a templomtér fő tengelyével.¹² A kereszt a falon a végtelenbe nyílik, ugyanakkor olyan benyomást ébreszt a látogatóban, mintha az épületen kívül maga a természetfeletti rejtőzne, s a kereszt egyfajta vízióként jelenne meg.

¹²Klein Rudolf:
*Tadao Ando. Az építész
Kelet és Nyugat között.*
Pont Kiadó, Budapest,
1995, 144–146.

A mindennapi tapasztalatainkkal szemben a fény ezekben az épületekben szokatlan módon tűnik fel, hiszen szinte felhívja magára a figyelmet. Jelenléte tudatosul a befogadóban, odafigyelésre ösztönöz. Nem csupán a szemet vezeti, de egyúttal érzelmi hatással is bír, étellel tölti meg a teret.

A csendes szakrális tér

Az elmúlt közel száz évben jelentősen átalakult, felkavart világból kíván a mai templomépítészet — ha csak rövid időre is — kiszakítani, békés, nyugodt helyet biztosítani a hívők és a térbe belépők számára. Ahogy évszázadokon át, a templom ma is a profán világtól igyekszik eltávolodni, és egy teljesen más, szakrális helyé lenni, transzcendenciát megjeleníteni. A 21. században a békét a mindennapi élet nyüzsgő forgatagával ellentétben álló csendesség, a csend képes megteremteni. A csendességen nem feltétlenül a szó szerinti értelemben vett csöndet kell érteni, hanem azt a teret, mely egy tiszta, világos, gondolatoknak helyet adó tértapasztalatot eredményez. A csendességhez sokszor minimalista formák, visszafogott, homogén szín- és anyaghasználat, valamint a hagyományos értelemben vett díszítések alkalmazásának redukciója vagy akár a díszítések teljes hiánya társul. Az ornemens szerepét átveszi a szerkezeti megformáltság egyedisége, az igényes anyaghasználat és a fény immateriális eszközének előremutató használata. A dísz funkciója áthelyeződik az anyagválasztásba, a szerkezet elsődleges lesz a jelentés építésében.

A halkszavúság — ami hasonló a vallás társadalmi helyzetének megváltozásához, vagyis hogy a triumfáló jelleg egyre inkább szolgálová válik — egy vizuálisan tiszta és sokszor teljesen dísztelen templomi megjelenést eredményez. Az építészek minden nélkülözhetőnek tűnő elemet eltávolítva hoznak létre sokszor sterilnek ható szakrális tereket, ahol az egyetlen többletet a szerkezet többletszerpe és a fény jelensége adja. A fényre hárul a transzcendens at-

moszféra megteremtése, a szakralitás jelzése. A kép, az ornamentika helyét átveszi az egyéni megvilágítás és az épület struktúrájának összhangja. A természetfeletti jelenlétének érzékelését a templomtérben mindezidáig jelentősen elősegítették a képi ábrázolások, manapság azonban ez teljes mértékben az intuíciónak, az ember képzeletének feladatává válik. Az egyetlen segítséget a fény jelensége adhatja, mely az isteni jelenlét bizonyítékeként értelmezhető.

A 20. század esztétikai szemléletváltozásának következtében a szakrális tér átalakult, s a fény szerepe kiemelkedett azáltal, hogy a tér általa válik teljessé, teremt transzcendens atmoszférát, és nyeri el identitását — így tulajdonképpen maga az anyagtalán vagy természetfeletti hordozójává, megjelenítőjévé válik. A templomtér a fény által átszellemül, beleértve a szerkezetet, az anyagot és a híveket is. Felhívja a figyelmet a természetfeletti jelenlétére, megtöri a tér homogenitását; a törés, amely alapvető emberi tapasztalat, egy nyílást képezve kaput biztosít a kozmikus régiók között, a felsőb-
bek felé.

A kaliforniai *Lumen Christi/Christ the Light*, azaz a Krisztusi fény katedrális széleskörű elvárásoknak megfelelő épület, amely egyszerre a közösségi és az egyéni áhítat helyszíne. Szervesen kapcsolódik a városi élethez, miközben mondanivalójában a természet iránti kötődés is kifejezésre jut. Egyaránt jelen van az épületben a hagyományokhoz való hűség és a legújabb technikai lehetőségek kiaknázása. A katedrális különlegessége a megvilágításban rejlik, melyre a tervező rendkívüli figyelmet fordított.¹³

Az oaklandi épület egyik legfrappánsabb és leginnovatívabb eleme a hatalmas méretű Krisztus-kép, mely a szentély mögött helyezkedik el. Ez pixelekből áll össze, melyeken áthatol a fény. A digitális technológiával újraalkotott Krisztus-ábrázolást alumíniumpanelekből hozták létre, s a fény így több mint 94 ezer lyukon áthaladva kerül a térbe, több mint 17 méter magasba nyúlva.¹⁴ A kép a chartres-i katedrális nyugati kapujának, a Krisztus-dombormű kőből készült eredetijének kétdimenziós mása. A végeredmény egyszerre vezet vissza a 12. századi kereszténység idejébe, és egyszerre rendkívül modern, egy fény irányította hologram. A fény és a Nap kiemelkedő szerepe Isten jelenlétét tükrözik a szent térben, hiszen az oltár feletti ablakon, vagyis magán Krisztuson át érkezik a térbe a fény. Az építész a fény tradíciójához kötődve avatja szent helyyá a katedrális, az indirekt napfény segítségével emeli magasabb szférába az olyan egyszerű, szerény anyagok összességét, mint a fa, az üveg és a beton. A Krisztusi fény katedrális az imádság, a vigasz, a spirituális megújulás színhelye, mely — ha rövid időre is — kiszabadít a materiális világ szorításából, életvitelszerű közegéből.¹⁵

A kép ebben az esetben a fény sajátos helyzete és megvilágító, kiemelő, jelentést adó szerepe által van jelen. Akkor válik csak teljes formájában láthatóvá, amikor a Nap átsüt rajta és megeleveníti azt. Az építészek a képi hagyományokat ebben az esetben a 21. század

Az oaklandi *Lumen Christi* katedrális

¹³*Cathedral of Christ the Light*, http://www.som.com/projects/cathedral_of_christ_the_light (2016.04.16.)

¹⁴Paul A. Harding: *Christ the Light Cathedral: Of Our Time + Tradition*, http://www.aia.org/aiaucmp/groups/ek_public/documents/pdf/aiaab078924.pdf (2016.04.16.)

¹⁵Adrian J. Welch: *Cathedral of Christ the Light Building: Oakland Building*. E-Architect, 2015. január 7., <http://www.e-architect.co.uk/america/cathedral-christ-light> > (2016.04.16.)

nyelvére alakítva voltak képesek megjeleníteni. Hiszen a kép hagyományos értelmezései és a modern világ képről alkotott felfogása nem feltétlenül állnak szemben egymással, hanem képesek új viszonyaik alapján harmonikus formában megjelenni, ahogy az a kaliforniai katedrális esetében mutatkozott meg, ahol a kép és az épület szerkezete összhangjának alapjait a fény sajátos értelmezői szerepe teremti meg.

**A hagyománytisztelet
új formája**

A mai templomépületek nem feltétlenül fizikai formájukban kötődnek a múlt szakrális építészetéhez, hanem szerkezetükkel és az ahhoz szerves viszonyba rendezett fényhasználatukkal. A megfelelő fénykezelés újraértelmezheti korunkban a templom szent terét, hiszen a transzcendencia és a szakralitás nemcsak a szent képek, hanem a fény kiemelő, alakító közbenjárásával is létrejöhet. A fényhasználat a kortárs templomépítészetben a hagyománytisztelet új formáját jelentheti.